

Specifičnosti financijske agencije - FINA u Republici Hrvatskoj

Marić, Domagoj

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:129:415240>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-31**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić
Stručni prijediplomski studij
Poslovanje i upravljanje

DOMAGOJ MARIĆ

**SPECIFIČNOSTI FINANCIJSKE AGENCIJE – FINA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2023. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ

Zaprešić

Stručni prijediplomski studij

Poslovanje i upravljanje

Usmjerenje Poslovna ekonomija i financije

ZAVRŠNI RAD

**SPECIFIČNOSTI FINANCIJSKE AGENCIJE – FINA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Mentor:

Dr.sc. Matej Galić

Apsolvent:

Domagoj Marić

Naziv kolegija:

FINANCIJSKE INSTITUCIJE I TRŽIŠTA

JMBAG:

0165071599

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. PRIVREDA I FINANCIJSKI SUSTAV	7
2.1. Financijske insitucije	9
2.2. Uloga tržišta u ekonomskom sustavu	10
3. FINANCIJSKI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
3.1. Hrvatska narodna banka	18
3.2. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga	20
3.3. Hrvatska banka za obnovu i razvitak	21
3.4. Investicijski fondovi u Republici Hrvatskoj	22
4. FINANCIJSKA AGENCIJA	25
4.1. Povijest Financijske agencije	25
4.2. Misija, vizija i vrijednosti Financijske agencije	26
4.3. Statut Financijske agencije	28
4.4. Djelatnost Financijske agencije	29
4.5. Ustrojstvo Agencije	31
4.6. Imovina Agencije	33
4.7. Borba protiv mita i korupcije	34
5. ZAKLJUČAK	36
IZJAVA O AUTORSTVU RADA	37
LITERATURA	38
ŽIVOTOPIS	41

SAŽETAK

Financijski sustav u Republici Hrvatskoj čine sve financijske institucije, financijska tržišta sa svojom infrastrukturom te pružatelji financijskih usluga. Pod financijskim institucijama podrazumijevaju se kreditne institucije ili pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, a njihovo odobrenje za rad izdaje Hrvatska narodna banka, koja također vrši nadzor nad njihovim aktivnostima. Također, financijske institucije obuhvaćaju i pravne subjekte koji su pod izvanrednim nadzorom Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA). Ovo uključuje kreditne institucije, investicijske fondove, mirovinske fondove, društva za mirovinsko osiguranje, investicijska društva, društva za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima, društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima, društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima, društva za osiguranje i reosiguranje, financijske konglomerate, institucije za platni promet, institucije za elektronički novac, društva za leasing i pravne osobe koje se bave faktoringom. Nadzorna tijela financijskog tržišta su Hrvatska narodna banka (HNB) i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA). Za nesmetanu funkcionalnost hrvatskog financijskog sustava, uz aktivnosti HNB-a i HANFE, ključno je ravnotežno djelovanje drugih nadzornih i regulatornih financijskih institucija. To uključuje Hrvatsku agenciju za osiguranje depozita (HAOD), Središnji registar osiguranika (Regos), Upravu za financijski sustav Ministarstva financija Republike Hrvatske, Hrvatski registar obveza po kreditima (HROK) i Financijsku agenciju (Fina). Sve ove organizacije pružaju specifične usluge sudionicima na domaćem financijskom tržištu, s Financijskom agencijom kao istaknutim liderom na tržištu financijskih i elektroničkih usluga.

KLJUČNE RIJEČI: financijski sustav, financijske institucije, banke, HNB, Financijska agencija

SPECIFICITIES OF THE FINANCIAL AGENCY IN THE REPUBLIC OF CROATIA

ABSTRACT

The financial system in the Republic of Croatia comprises all financial institutions, financial markets with their infrastructure, and providers of financial services. Financial institutions refer to credit institutions or legal entities headquartered in the Republic of Croatia, and their approval for operation is issued by the Croatian National Bank, which also oversees their activities. Additionally, financial institutions encompass legal entities that are under the extraordinary supervision of the Croatian Financial Services Supervisory Agency (HANFA). This includes credit institutions, investment funds, pension funds, pension insurance companies, investment firms, companies managing open-end investment funds with public offering, companies managing alternative investment funds, companies managing mandatory pension funds, companies managing voluntary pension funds, insurance and reinsurance companies, financial conglomerates, payment institutions, electronic money institutions, leasing companies, and legal entities engaged in factoring. The supervisory authorities of the financial market are the Croatian National Bank (HNB) and the Croatian Financial Services Supervisory Agency (HANFA). To ensure the smooth functioning of the Croatian financial system, in addition to the activities of the HNB and HANFA, the balanced operation of other supervisory and regulatory financial institutions is crucial. These include the Croatian Deposit Insurance Agency (HAOD), the Central Registry of Insured Persons (Regos), the Directorate for the Financial System of the Ministry of Finance of the Republic of Croatia, the Croatian Credit Bureau (HROK), and the Financial Agency (FINA). All these organizations provide specific services to participants in the domestic financial market, with FINA being the prominent leader in the market of financial and electronic services.

KEY WORDS: financial system, financial institutions, banks, Croatian National Bank, Financial Agency

1. UVOD

Da bi gospodarski rast bio održiv, važan preduvjet jest financijska stabilnost. Financijska stabilnost odražena je u neometanom djelovanju svih aspekata financijskog sustava, sastavljenog od financijskih tržišta, financijske infrastrukture i financijskih institucija.

U ovom radu obrađena je tema financijskih institucija u Republici Hrvatskoj, s posebnim težištem na Financijsku agenciju kao jednu od institucija koja obavlja različite zadatke u vezi s financijskim sustavom, ekonomijom ili poreznim pitanjima.

Cilj ovog završnog rada jest navesti i opisati financijske institucije u Republici Hrvatskoj, a posebno detaljno analizirati Financijsku agenciju, stoga predmet istraživanja jesu financijske institucije u Republici Hrvatskoj.

Za što kvalitetnije istraživanje teme ovog završnog rada, upotrebljeni su specijalizirani izvori podataka a to su stručne knjige, zakoni, Statut Financijske agencije, Etički kodeks Financijske agencije, te internet stranice. Rad je temeljen na istraživanju i analiziranju —već postojećih podataka, a u cilju bolje prezentacije podataka, korištene su znanstvene metode analiza i klasifikacija odnosno podjela.

Rad je koncipiran u pet cjelina. U samom uvodu određeni su cilj i predmet rada, izvori podataka i metode istraživanja kojima se služilo prilikom pisanja istog. Druga cjelina odnosi se na detaljnu analizu privrede i financijskog sustava. Treća cjelina odnosi se na analizu financijskog sustava u Republici Hrvatskoj, dok je u četvrtoj cjelini detaljno analizirana Financijska agencija.

Rad završava zaključkom, popisom korištene literature i izjavom o autorstvu rada.

2. PRIVREDA I FINANCIJSKI SUSTAV

Da bi suvremeno gospodarstvo funkcioniralo od neizmjerne važnosti za isto jest financijski sustav s tržištima i institucijama.

Financijski sustav je složena mreža institucija, tržišta i instrumenata koji omogućuju tok financijskih sredstava između različitih ekonomskih subjekata. Ova mreža pomaže u alokaciji kapitala, prikupljanju štednje, financiranju investicija i olakšava različite financijske transakcije. Ključni elementi financijskog sustava uključuju:

1. *Financijske institucije*: To uključuje banke, osiguravajuća društva, investicijske fondove, mjenjačnice, i druge financijske organizacije koje posluju u okviru sustava.
2. *Financijska tržišta*: Ovdje se trguje financijskim instrumentima kao što su dionice, obveznice, roba, valute i drugi. Financijska tržišta dijele se na primarna (gdje se izdaju novi financijski instrumenti) i sekundarna (gdje se postojeći instrumenti kupuju i prodaju).
3. *Financijski instrumenti*: Ovo su različite vrste sredstava koja se koriste za prijenos vrijednosti i kapitala. Primjeri uključuju dionice, obveznice, hipoteke, devize, derivati, i mnoge druge.
4. *Regulacija i nadzor*: Financijski sustav često podliježe regulatornim tijelima koja postavljaju pravila i standarde kako bi osigurali transparentnost, stabilnost i integritet financijskih tržišta.
5. *Štednja i investicije*: Financijski sustav omogućuje pojedincima i poduzećima da prikupljaju štednju (depoziti u bankama, investicijski fondovi) i koriste tu štednju za investicije (krediti, dioničko financiranje) u projekte i aktivnosti koje potiču gospodarski rast.

6. *Plaćanja i transakcije*: Financijski sustav omogućuje brze i sigurne transakcije između različitih računa i subjekata, uključujući elektroničke prijenose, kreditne i debitne kartice, i digitalne valute.

Stabilan i učinkovit financijski sustav ključan je za ekonomsku stabilnost i rast. Međutim, financijski sustav također nosi rizik od financijskih kriza, koje mogu imati ozbiljne posljedice na gospodarstvo. Zbog toga je regulacija i nadzor važan dio održavanja povjerenja u financijski sustav i sprječavanja neželjenih događaja.

Kroz tržište novca i kapitala obavljaju se konverzije štednje u investicije. Rezultat ove pojave je rast gospodarstva, razvoj ekonomije te stvaranje novih radnih mjesta što dovodi do povećanja životnog standarda. Takav sustav generira i zajmove u cilju podržanja potrošnje i održavanja ili povećanja životnog standarda stanovništva te sprema buduću kupovnu snagu u obliku obveznica, dionica i drugih vrijednosnih papira koje stavlja na raspoloženje, dok financijski sustav sa svojim tržištima istodobno omogućuje gotovo trenutno likvidiranje (pretvaranje u likvidna sredstva) vrijednosnih papira onda kada je njihovom vlasniku potrebna gotovina radi neposredne potrošnje (Novak, 1999.).

Financijski sustav od velike je koristi za sve gospodarske jedinice, ali istodobno je i u promjenama koje neprekidno traju, a danas su brže nego ikada pa se iz tog razloga mogu javiti i ozbiljni problemi. Naime, dolazi do sve češćeg propadanja banaka i drugih financijskih institucija, što je ozbiljna prijetnja povjerenju javnosti u solventnost i trajnost poslovanja ponuđača osnovnih financijskih usluga te sigurnosti štednja stanovništva.

Za kontinuirano i normalno funkcioniranje financijskog sustava ključno je povjerenje u financijska tržišta i institucije te su iz tog razloga državne intervencije na ovom području učestale.

U svom radu Novak (1999.) navodi da je financijski sustav skup tržišta, institucija, zakona, propisa i tehnika pomoću kojih se trguje obveznicama, dionicama i drugim vrijednosnim

papirima, određuje visina kamatne stope i kroz koje se proizvode i daju financijske usluge. Primarni cilj mu je da rijetka sredstva koja mogu biti pozajmljena transferira od onih koji štede onima koji žele uzeti zajam radi potrošnje i investiranja.

Općenito, financijska tržišta funkcioniraju prema principu financijskih posrednika, kao što su banke i slične institucije, jest olakšati transfer sredstava od onih koji imaju višak kapitala i štede (depozitari) prema onima koji trebaju kapital za potrošnju i investiranje (zajmoprимci). Ova funkcija posredovanja između štediša i zajmoprимaca ključna je za funkcionalnost financijskog sustava u svakoj ekonomiji. Štediše polažu svoj višak novca u financijske institucije, kao što su banke, koje potom koriste taj kapital za izdavanje kredita i zajmova drugim pojedincima, poduzećima ili projektima. Ovaj proces omogućava učinkovitu alokaciju kapitala u gospodarstvu, potiče investicije i potrošnju, te potiče ekonomski rast.

2.1. Financijske institucije

Financijska institucija je organizacija ili poduzeće koje se bavi pružanjem različitih financijskih usluga i posredovanjem u financijskim transakcijama između različitih aktera u gospodarstvu. Ove institucije igraju ključnu ulogu u financijskom sustavu jedne zemlje i obično su regulirane od strane vlasti kako bi se osigurala stabilnost i integritet financijskog tržišta.

Financijska institucija, u smislu Zakona o vijeću za financijsku stabilnost (NN 159/13, čl.2 st.4) jest kreditna institucija ili pravna osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj kojoj odobrenje za rad daje i/ili čije poslovanje nadzire Hrvatska narodna banka, pravna osoba kojoj odobrenje za rad daje i/ili čije poslovanje nadzire Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, a odnosi se osobito na kreditnu instituciju, investicijsko društvo, mirovinsko osiguravajuće društvo, investicijski fond, mirovinski fond, društvo za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, društvo za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima, društvo za

upravljanje obveznim mirovinskim fondovima, društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima, društvo za osiguranje, društvo za reosiguranje, financijski konglomerat, instituciju za platni promet, instituciju za elektronički novac, društvo za leasing, pravnu osobu koja se bavi poslovima faktoringa kao i na ostale neregulirane pravne osobe koje obavljaju usporedive djelatnosti.

Osnovni zadatak financijskim institucijama je u tome da djeluju kao posrednici pri usmjeravanju i prikupljanju novčanih sredstava.

Banka, kao najvažnija financijska institucija, prikuplja depozite te ih kanalizira u kredite te na taj način djeluje i kao depozitarna organizacija.

U depozitarne institucije mogu se ubrojiti još kreditne službe, štedno-kreditne zadruge te štedionice.

Prema Poslovnom leksikonu (2023.) mnogo su brojnije nedepozitne financijske institucije, kao što su mirovinski fondovi (državni i privatni), ustanove osiguranja života i imovine, zajednički investitori (*unit i investment trust*) u koje se udružuju pojedinačni investitori, državne agencije, raznoliki fondovi i financijske kompanije, brokerske kuće i sl. Neke od ovih institucija prikupljaju novčane fondove članarinama i ulozima, neke prodajom polica osiguranja, treće su čisti posrednici, četvrte usmjeravaju državne fondove, pete rukovode zakladama i povjerenim sredstvima, a sve ih ulažu u različite plasmane.

Financijske institucije igraju ključnu ulogu u ekonomiji jer omogućavaju efikasno kretanje kapitala i upravljanje rizicima, što doprinosi stabilnosti i rastu ekonomske aktivnosti. Regulacija i nadzor financijskih institucija su važni kako bi se osigurala njihova sigurnost i stabilnost financijskog sustava.

2.2. Uloga tržišta u ekonomskom sustavu

Tržište je specifična vrsta tvorevine ekonomskih sustava koje je specijalizirano u koordinaciji ekonomske aktivnosti, alokaciji resursa i određivanju cijena dobara i usluga. Ona su krucijalni

faktori bilo kojeg privrednog mehanizma u te oblikuju način na koji se resursi raspoređuju odnosno kako se dobra, usluge i proizvodi razmjenjuju.

Tržišta su institucije organizirane kako bi se putem njih rijetki resursi alocirali sukladno njihovoj potražnji. Ona su ujedno i kanali pomoću kojih se povezuju kupci i prodavači u cilju razmjene dobra, usluga i resursa. Upravo je tržište ono koje određuje vrstu dobra i usluga koja će se proizvesti te u kolikim količinama. Ova pojava dikitrana je promjenom tržišnih cijena dobara i usluga, sukladno njihovoj potražnji. Konkretnije, ako cijena nekog dobra raste, doći će do poticanja poduzeća da se proizvede i ponudi više tih proizvoda potrošačima, dok opadanje cijena dovodi do smanjenja proizvodnje dobara i usluga te će na dugi rok neke tvrtke napustiti to tržište (Novak, 1999.).

Važno je napomenuti da tržišta nisu uvijek savršeno efikasna i da mogu postojati tržišni nedostaci poput monopola, asimetrije informacija ili vanjskih učinaka. U takvim slučajevima, vlasti često interveniraju kako bi regulirale tržišta i osigurale pravičnost i stabilnost u ekonomiji. Stoga se ekonomska politika i regulacija često primjenjuju kako bi se korigirali ovi nedostaci i osiguralo pravedno i efikasno funkcioniranje tržišta.

Uloga tržišta u ekonomskom sustavu uključuje sljedeće ključne aspekte:

1. *Alokacija resursa*: tržište omogućuje ekonomiji da učinkovito rasporedi resurse. Cijene koje se formiraju na tržištu odražavaju relativnu vrijednost različitih dobara i usluga, potičući proizvođače da proizvode ona dobra koja su najtraženija i najvrednija potrošačima.
2. *Određivanje cijena*: omogućuje određivanje cijena za različite proizvode i usluge. Cijene su rezultat interakcije ponude i potražnje te igraju ključnu ulogu u informiranju potrošača i proizvođača o relativnoj vrijednosti dobara i usluga.

3. *Poticanje konkurencije*: potiče se konkurencija između različitih proizvođača. Konkurencija potiče inovacije, niže cijene i bolju kvalitetu proizvoda, što koristi potrošačima.
4. *Učinkovitost alokacije*: promiče učinkovitu alokaciju resursa. Proizvođači koji nisu u stanju proizvesti robu ili usluge s niskim troškovima obično gube konkurenciju na tržištu.
5. *Mehanizam za održavanje ravnoteže*: tržište ima sposobnost da se prilagodi promjenama u ponudi i potražnji. Kroz mehanizam promjena cijena, tržište pomaže u održavanju ravnoteže između ponude i potražnje.
6. *Generiranje prihoda i dobiti*: omogućuje tvrtkama i pojedincima da generiraju prihode i dobiti prodajom svojih proizvoda i usluga.
7. *Upravljanje rizikom*: tržište također omogućuje sudionicima ekonomije da upravljaju rizicima. Kroz različite financijske instrumente, kao što su futures ugovori i opcije, pojedinci i tvrtke mogu zaštititi svoje financijske pozicije od nepredvidivih promjena na tržištu.

Važno je napomenuti da tržište nije uvijek savršeno efikasno, i postoje situacije u kojima tržište može pokazati nedostatke, poput vanjskih troškova, monopola ili informacijske asimetrije. U takvim slučajevima, intervencija vlade ili regulatornih tijela može biti potrebna kako bi se ispravile te disfunkcije i osigurala bolja ekonomska učinkovitost i pravednost.

Financijska tržišta usmjeravaju štednju koja uglavnom potječe od kućanstava i poduzeća prema pojedincima i institucijama koji u određenom trenutku trebaju veća sredstva za trošenje nego što im je trenutno dostupno iz njihovih redovnih prihoda. Financijska tržišta se smatraju središtem financijskog sustava te igraju ključnu ulogu u oblikovanju dostupnih zajmova, privlače štednju i određuju kamatne stope i cijene vrijednosnih papira na temelju zakonitosti ponude i potražnje.

Financijski sustav ima ključnu ulogu u ekonomiji jer omogućava prikupljanje i alokaciju kapitala, što pomaže u financiranju različitih aktivnosti, uključujući investicije pojedinaca, poduzeća i država.

Prema Dalić (2002.) financijski sustav se dijeli na sedam glavnih funkcija koje obavlja:

1. *Funkcija štednje* - jedna od osnovnih funkcija financijskog sustava i igra ključnu ulogu u ekonomijama. Štednja se odnosi na proces akumulacije novčanih sredstava ili drugih financijskih resursa kako bi se zadovoljile buduće potrebe i ciljevi.
2. *Funkcija bogatstva* - kontekstu financijskog sustava i ekonomije odnosi se na ulogu financijskih sredstava i investicija u stvaranje i očuvanje bogatstva pojedinaca, poduzeća i društva kao cjeline. Kako navodi Novak (1999.), za razliku od stvari, obveznice, dionice, depoziti i drugi financijski instrumenti ne nestaju tijekom vremena, već generiraju dohodak i najčešće je njihov rizik gubitka daleko niži nego kod drugih oblika spremanja bogatstva.
3. *Funkcija likvidnosti* - odnosi se na sposobnost financijskog sustava i sudionika da pretvore svoju imovinu ili financijska sredstva u gotovinu ili likvidna sredstva brzo i bez značajnih gubitaka na vrijednosti
4. *Kreditna funkcija* - funkcija financijskog sustava koja se odnosi na sposobnost financijskih institucija, poput banaka, da pružaju financijska sredstva, u obliku kredita ili zajmova, pojedincima, poduzećima i državi. Ova funkcija ima ključnu ulogu u održavanju gospodarskog rasta i razvoja te omogućava financiranje različitih projekata i aktivnosti

5. *Funkcija plaćanja* - u financijskom sustavu odnosi se na sposobnost i mehanizme koji omogućuju pojedincima, poduzećima i drugim sudionicima u ekonomiji da izvrše razmjenu novčanih sredstava i plaćanja za dobra i usluga. Ova funkcija ima ključnu ulogu u normalnom funkcioniranju gospodarstva i financijskog sustava.
6. *Funkcija kontrole rizika* – ova funkcija u financijskom sustavu odnosi se na niz mjera i strategija koje financijske institucije, investitori i ostali sudionici koriste kako bi prepoznali, upravljali i smanjili različite kategorije rizika s kojima se susreću u svojim financijskim aktivnostima. Ima stratešku poziciju u održivosti stabilnosti financijskog sustava i zaštiti interesa ulagatelja.
7. *Funkcija politike* - u financijskom sustavu i šire u društvu odnosi se na ulogu koju političke vlasti, vlada i regulatorna tijela igraju u postavljanju pravila, zakona i smjernica kojima se upravlja financijskim sektorom i financijskim tržištima. Ova funkcija politike ima ključnu ulogu pri regulaciji i nadziranju financijskog sustava kako bi bila zajamčena stabilnost, zaštita ulagatelja i pravilno funkcioniranje financijskog sektora

Sveukupno, financijski sustav i financijska tržišta su od suštinskog značaja za poticanje ekonomskog rasta, napredak i stabilnost, jer omogućuju efikasno upravljanje kapitalom, pristup financijskim resursima i kontrolu rizika u ekonomiji. Kroz ove uloge, financijski sustav i financijska tržišta igraju ključnu funkciju u podršci ekonomske aktivnosti, omogućujući raspodjelu kapitala, upravljanje rizikom i poticanje gospodarskog razvoja. Sveukupno, financijski sustav i financijska tržišta obavljaju vitalne funkcije za podršku ekonomiji, omogućavajući pristup kapitalu, upravljanje rizikom, određivanje cijena i olakšavajući razmjenu resursa u ekonomiji.

3. FINANCIJSKI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ

Financijski sustav je složena mreža institucija, tržišta i instrumenata koji omogućuju prikupljanje, alokaciju i upravljanje financijskim resursima unutar ekonomije. Ovaj sustav zapravo je ključan čimbenik podrške gospodarskog rasta i razvoja. On se sastoji od:

1. *Financijskih institucija*: Ovo uključuje banke, štedne i kreditne zadruge, osiguravajuća društva, investicijske banke, mirovinske fondove i druge financijske organizacije. Banke su često središnje institucije u financijskom sustavu i igraju ključnu ulogu u posuđivanju i prikupljanju novca.
2. *Financijskih tržišta*: Ovdje se trguje različitim financijskim instrumentima kao što su dionice, obveznice, roba, valute i derivati. Financijska tržišta omogućuju sudionicima (investitorima i izdavateljima) da kupuju i prodaju financijske instrumente.
3. *Financijskih instrumenata*: To su različite vrste sredstava koja se koriste za ulaganje i financiranje. Primjeri uključuju dionice, obveznice, hipoteke, certifikate o pologu, opcije i drugo.
4. *Regulatornih tijela*: Vlada i regulatorna tijela imaju ulogu u postavljanju pravila i regulacija koje nadziru i kontroliraju financijski sustav kako bi osigurali stabilnost i integritet tržišta. Na hrvatskom tržištu HNB obnaša ulogu glavnog regulatornog tijela.

Prohaska, Dimitrić i Blažić (2012.) navode da banke depozite stanovništva formiraju obavljajući raznovrsne bankarske poslove za stanovništvo. Na taj način organiziraju transakcijske račune za građane. Oni se mogu podijeliti na tekuće, devizne i žiro račune. Osim primanja depozita, banke obavljaju za građane i niz drugih poslova, kao primjerice domaći i međunarodni platni promet, posredovanje u kupnji i prodaji vrijednosnih papira, ulaganje sredstava u investicijske fondove, dobrovoljne mirovinske fondove itd., a vrlo značajno je i kratkoročno i dugoročno kreditiranje građana kojim se premošćuje vremenski nesklad između ostvarivanja dohotka stanovništva i kupnje potrebnih dobara i usluga.

Ponuda bankarskih usluga i proizvoda različitim klijentima igra ključnu ulogu u povećanju depozita građana u bankama i sredstava u različitim fondovima koje banke posredno kontroliraju. No, posebno je važno, posebno za banke, razumjeti kako se prikupljena sredstva investiraju i kakvi su njihovi povratni efekti. Ako banka usmjerava depozite građana i sredstva u svojim fondovima prema podršci razvoju i redovnom poslovanju hrvatskog gospodarstva, može očekivati dugoročne pozitivne učinke u obliku rasta njenih financijskih resursa putem povećanja depozita građana i poslovnih subjekata.

U trci za brzim profitom, neke domaće banke i upravitelji fondovima ponekad ulažu u visokorizične vrijednosne papire izdani od strane drugih zemalja, uključujući zemlje na drugim kontinentima. To može rezultirati odljevom sredstava, negativnim prinosima tih fondova i nedostatkom pozitivnih efekata na kreditiranje i depozite u domaćem bankarstvu i gospodarstvu.

Banke na tržištu kapitala ostvaruju dvostruku ulogu:

1. *Intermediacija ulaganja i štednje*: prikupljanje sredstava od štediša i njihovu daljnju alokaciju u obliku kredita pojedincima, poduzećima i drugim entitetima koji trebaju kapital za investicije. Kroz ovu funkciju, banke pomažu efikasnijem korištenju sredstava u gospodarstvu i podržavaju ekonomski rast.
2. *Stvaranje novca*: Druga komponenta dvostruke uloge banke odnosi se na stvaranje novca putem procesa kreiranja depozita. Kada banka odobri kredit nekom klijentu, novac se stvara putem stvaranja depozita na računu tog klijenta. To znači da banke zapravo stvaraju novac kroz proces kreditiranja. Ovaj novac može se koristiti za financiranje različitih aktivnosti u gospodarstvu i potiče rast i razvoj.

Najveće financijske posrednike u Republici Hrvatskoj čine kreditne institucije, koje Smojver i Vrček (2022.) dijele na:

1. *Poslovne banke* – subjekti čija je glavna aktivnost financijsko posredovanje. One kroz dobivene depozite distribuiraju zajmove te na taj način ostvaruju profit. Svoj utjecaj šire na sva tri financijska tržišta na sva tri financijska tržišta: novčano, devizno te kapitalno.
2. *Stambene štedionice* – ustanove koje zaprimaju depozite odnosno štedne depozite, s glavnim ciljem dugoročne akumulacije uloga pri rješavanju stambenog pitanja. Nakon određenog zakonskog roka, depoziti su dalje plasirani u povoljnije stambene kredite.
3. *Štedne banke* – financijske institucije koje imaju specifičnu svrhu i fokus na štednji i prikupljanju depozita od svojih klijenata. Ove institucije često imaju karakterističan model poslovanja usmjeren na pružanje sigurnih i stabilnih opcija za štednju novca.

Ovi akteri u financijskom sektoru imaju ključnu ulogu u poticanju ekonomske aktivnosti, osiguranju pristupa financijskim sredstvima, upravljanju rizikom i olakšavanju prometa financijskih resursa u Hrvatskoj.

Treću skupinu financijskih posrednika čine:

1. *Investicijski fondovi* - investicijski fondovi prikupljaju sredstva brojnih ulagatelja s ciljem zajedničkog ulaganja prikupljene imovine u različite vrijednosne papire – dionice, obveznice, trezorske zapise i dr. Ukupna ulaganja fonda obično se nazivaju njegovim portfeljem koji je podijeljen na tzv. udjele u fondu. Svaki udjel predstavlja proporcionalan dio u ukupnoj imovini otvorenoga investicijskog fonda. Primitkom nove uplate klijenta, fond izdaje odgovarajući broj novih udjela, dok se povlačenjem uloga odnosno prodajom otkupljuje odgovarajući broj udjela (HGK, 2017.)
2. *Društva za leasing* – financijske institucije koje pružaju usluge leasinga ili najma raznim klijentima, uključujući i pravne i fizičke osobe. Leasing je financijski aranžman u

kojem korisnik dobiva pravo koristiti imovinu od vlasnika u zamjenu za periodične plaćene naknade

3. *Društva za faktoring* - specijalizirane financijske institucije ili tvrtke koje pružaju usluge faktoringa. Faktoring je financijska transakcija u kojoj tvrtka prodaje svoje račune ili neplaćene račune drugoj tvrtki (faktoru) radi brze likvidnosti. Faktor preuzima odgovornost za naplatu tih računa od kupaca i pruža odmah gotovinu tvrtki koja prodaje račune.
4. *Kreditne unije* - financijske kooperativne institucije koje pružaju širok spektar financijskih usluga svojim članovima, a njihov glavni naglasak često je na štednji i kreditiranju unutar zajednice članova. Kreditne unije se razlikuju od tradicionalnih komercijalnih banaka po svojoj strukturi i načinu poslovanja.

Kako bi se postigla ravnoteža financijskog, ekonomskog i gospodarskog sektora, ključno je ukomponirati sve sudionike tih istih tržišta. Veoma je važna uzorčno-posljedična veza između reprezanata svake zasebne institucije te njihove međusobne regulative, zakonitosti te utjecaji na ostale učesnike tržišta.

3.1. Hrvatska narodna banka

Hrvatska narodna banka (HNB) predstavlja središnju banku Republike Hrvatske, te ima slične uloge i odgovornosti kao i druge središnje banke diljem svijeta. Ovdje su ključni aspekti vezani uz Hrvatsku narodnu banku. Njeno djelovanje ima ključan značaj u očuvanju ekonomske stabilnosti i sigurnosti financijskog sustava u Hrvatskoj, pri čemu je njen fokus usmjeren na postizanje stabilnih ekonomskih uvjeta i potporu ekonomskom rastu i razvoju u zemlji.

HNB svoj utjecaj može razgraničiti na šest osnovnih područja odgovornosti (HNB, 2023.) :

1. monetarna i devizna politika
2. upravljanje međunarodnim pričuvama
3. financijska stabilnost

4. supervizija
5. sanacija kreditnih institucija
6. platni promet.

Njezine uloge i odgovornosti uključuju:

1. *Monetarna politika*: donosi odluke o kamatnim stopama i drugim instrumentima kako bi održala stabilnost cijena u zemlji. Cilj je kontrolirati inflaciju i podržavati ekonomski rast.
2. *Izdavanje novca*: HNB je odgovoran za izdavanje hrvatske valute, kune, te nadgleda njezinu distribuciju i opskrbu na tržištu.
3. *Nadzor financijskog sustava*: nadzire i regulira banke, osiguravateljske društva, mirovinske fondove i druge financijske institucije kako bi osigurala njihovu stabilnost i sigurnost.
4. *Gospodarska analiza*: pruža ekonomske analize i istraživanja kako bi podržala donošenje ekonomskih politika i odluka.
5. *Međunarodna suradnja*: HNB surađuje s međunarodnim organizacijama i središnjim bankama drugih zemalja te sudjeluje u europskim i globalnim financijskim forumima.

Kao centralna odnosno glavna regulatorna ustanova ima ključnu ulogu u održavanju stabilnosti ekonomske situacije u Hrvatskoj i podržavanju ekonomske aktivnosti. Kao centralna banka, odgovorna je za vođenje monetarne politike i regulaciju financijskog sektora, a njezin utjecaj na financijske politike i kretanje valute iznimno je značajan. HNB igra ključnu ulogu u osiguranju povoljnih uvjeta za financijske institucije te u očuvanju sigurnosti i stabilnosti financijskog sustava u zemlji. Osim toga, provođenjem svojih funkcija, HNB pridonosi makroekonomskoj ravnoteži i održavanju povjerenja u hrvatsku ekonomiju.

3.2. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga

HANFA, odnosno Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, je neovisno regulatorno tijelo odgovorno za nadzor i regulaciju financijskog tržišta i usluga. HANFA ima zadaću osigurati transparentnost, integritet i sigurnost financijskog sustava u Hrvatskoj te zaštititi interese ulagatelja i primatelja financijskih usluga.

Ova regulativna agencija osnovana je 2002. godine kao rezultat reformi financijskog sektora u Hrvatskoj. Osnivanje HANFA-e imalo je za cilj stvaranje neovisne agencije odgovorne za nadzor i regulaciju financijskog tržišta u skladu s europskim standardima i praksom.

Kao temeljne ciljeve, Hanfa (2023.) navodi:

1. promicanje i očuvanje stabilnosti financijskog sustava
2. nadzor zakonitosti poslovanja subjekata nadzora

Njezini glavni zadaci su:

1. *Nadzor tržišta kapitala*: Nadzire tržište vrijednosnih papira, investicijskih fondova i drugih financijskih instrumenata kako bi osigurala da svi sudionici tržišta poštuju zakone i propise.
2. *Regulacija investicijskih fondova*: Postavlja i provodi pravila za investicijske fondove i društva za upravljanje fondovima.
3. *Zaštita investitora*: Pruža informacije i educira investitore o njihovim pravima i rizicima investiranja.
4. *Izrada i provedba propisa*: Sudjeluje u izradi zakona i propisa koji se odnose na financijska tržišta i financijske usluge te ih provodi.
5. *Suradnja s drugim nadležnim tijelima*: Surađuje s drugim regulatornim tijelima, kao što je Hrvatska narodna banka, kako bi zajedno osigurali stabilnost financijskog sustava.

HANFA ima važnu ulogu u očuvanju stabilnosti financijskog sustava u Hrvatskoj te osigurava da financijske institucije i tržišta djeluju u skladu s zakonima i regulativama. To pomaže u promicanju povjerenja u financijski sektor i osigurava zaštitu interesa građana i investitora.

Uz HNB i Hanfu, za stabilnosti i ravnotežu financijskog sustava zadužene su slijedeće organizacije:

1. Hrvatska agencija za osiguranje depozita (HAOD)- institucija u Republici Hrvatskoj koja pruža zaštitu i osiguranje štednih i depozitnih računa građana i poduzeća u slučaju bankrota ili neuspjeha banke. Njezina uloga je osigurati da štediše i depozitori ne izgube svoj novac ako banka u kojoj drže svoje depozite doživi financijske teškoće.
2. Uprava za gospodarstvo i financijski sustav - obavljaju se poslovi koji se odnose na vođenje Registra koncesija i praćenja sustava koncesija (Ministarstvo financija, 2023.)
3. Financijska agencija (Fina), Središnji registar osiguranika (Regos) i Hrvatski registar obveza po kreditima (HROK)– institucije koje nude posebne dodatne usluge drugim akterima na financijskom tržištu

Sve te organizacije i institucije imaju zajednički ključnu ulogu u održavanju stabilnosti i ravnoteže financijskog sustava u Hrvatskoj te poticanju ekonomske ekspanzije. Njihova koordinirana suradnja i usklađeni trud su presudni za postizanje tih ciljeva.

3.3. Hrvatska banka za obnovu i razvitak

Hrvatska banka za razvoj (HBOR) je financijska institucija u Republici Hrvatskoj koja ima ključnu ulogu u poticanju gospodarskog razvoja zemlje. Njezina svrha je pružiti financijsku podršku različitim sektorima hrvatskog gospodarstva kako bi potaknula investicije, inovacije i održivi rast. HBOR pruža različite financijske proizvode i usluge, uključujući subvencionirane kredite, jamstva, potpore izvozu i druge oblike podrške kako bi potaknula različite projekte i inicijative.

Ključne uloge HBOR-a su:

1. *Kreditiranje poduzetnika*: HBOR pruža kredite i financijsku podršku malim, srednjim i velikim poduzetnicima u Hrvatskoj. Ovi krediti mogu se koristiti za investicije u nove projekte, modernizaciju postojećih poslovanja i drugu svrhu koja podržava gospodarski razvoj.
2. *Podrška izvozu*: pomaže hrvatskim izvoznicima putem različitih financijskih proizvoda, kao što su izvozni krediti i osiguranje kreditnih rizika. To pomaže hrvatskim tvrtkama da prošire svoje prisustvo na međunarodnom tržištu.
3. *Razvoj infrastrukture*: sudjeluje u financiranju infrastrukturnih projekata koji su od strateškog značaja za gospodarstvo, uključujući ceste, luke, energetske projekte i drugo.
4. *Ekološki projekti*: HBOR podržava projekte koji promiču održivost i zaštitu okoliša, potičući investicije u čistu energiju, zaštitu prirode i smanjenje emisija stakleničkih plinova.
5. *Startupi i inovacije*: podržava inovativne projekte i startupove kroz različite programe i financijske instrumente.
6. *Osiguranje kreditnih rizika*: Pruža osiguranje kreditnih rizika kako bi smanjila rizik za banke i druge financijske institucije koje sudjeluju u projektima financiranim od strane HBOR-a.

HBOR ima ključnu funkciju u poticanju ekonomske ekspanzije i unaprjeđenju konkurentne pozicije putem pružanja financijske potpore projektima i ulaganjima koji potiču napredak i rast hrvatske ekonomije. Nadalje, njegova suradnja s drugim financijskim institucijama doprinosi povećanju raspoloživih resursa za ključne inicijative.

3.4. Investicijski fondovi u Republici Hrvatskoj

Investicijski fondovi su financijske institucije koje prikupljaju sredstva od različitih investitora i ulažu ta sredstva u razne financijske instrumente poput dionica, obveznica, nekretnina, roba ili drugih vrijednosnih papira. Ovi fondovi omogućuju pojedincima i institucionalnim

investitorima da diverzificiraju svoje portfelje i sudjeluju u različitim tržišnim aktivnostima bez potrebe za direktnim vlasništvom nad pojedinačnim imovinom.

Investicijski fondovi prikupljaju sredstva brojnih ulagatelja s ciljem zajedničkog ulaganja prikupljene imovine u različite vrijednosne papire i to dionice, obveznice, trezorske zapise i dr. (HGK, 2017.).

Ulaganja su sastavljena od udjela čija akumulacija čine portfelj. Svaki udio obuhvaća razmjerni dio u ukupnoj imovini. Novom uplatom klijenta, izdaje se odgovarajući broj novih udjela, a prodajmo se udjeli otkupljuju. Za upravljanje investicijskim fondovima zaduženi su fond menadžeri ili društva za upravljanje investicijskim fondovima. Za nesmetano funkcioniranje investicijskih fondova zaduženi su fond menadžeri koji svojim znanjem ulažu sredstva na financijska tržišta, ostvarivši pritom maksimalan prihod moguć uz uvjet najvećeg rizika.

Osnovne vrste investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj mogu se klasificirati u:

1. *Novčani fondovi* - vrsta investicijskog fonda koji se fokusira na ulaganje u kratkoročne, visoko likvidne financijske instrumente, poput trezorskih zapisa, kratkoročnih državnih obveznica, komercijalnih zapisa i slično. Glavni cilj novčanih fondova je očuvanje kapitala

i očekuje se da će imati niski rizik i stabilan prinos u usporedbi s drugim vrstama investicijskih fondova.

2. *Obveznički fondovi* - investicijski fondovi koji se fokusiraju na ulaganje u obveznice. Obveznice su dugoročni dugovni instrumenti koje izdaju različite organizacije, uključujući vlade, korporacije i druge entitete. Kada investitor ulaže u obveznički fond, njegova sredstva se koriste za kupnju različitih obveznica, što omogućuje diverzifikaciju portfelja i smanjenje rizika..
3. *Mješoviti ili uravnoteženi fondovi* - investicijski fondovi koji kombiniraju različite vrste financijskih instrumenata u svom portfelju kako bi postigli ravnotežu između rizika i prinosa. Ovdje se ulaže u različite kategorije imovine, kao dionice, obveznice, novac i druge investicijske instrumente, kako bi se diversificirali i pružili investitorima priliku za pristojne prinose uz umjereni rizik. Glavna svrha mješovitih fondova je pružiti investitorima jednostavan način za izlaganje različitim tržištima i aktivima, bez potrebe za samostalnim odabirom pojedinačnih vrijednosnih papira. Strukturalno predstavljaju specifične komponente obvezničkih i dioničkih fondova zato što koriste više prinose ulaganja i dugoročne stabilnosti obvezničkog ulaganja.
4. *Posebni fondovi* - vrsta investicijskih fondova koji imaju specifičnu svrhu ili fokus u svom portfelju. Primjerice, posebni fondovi mogu se fokusirati na određenu industriju, regiju, sektor ili vrstu imovine. Ovi fondovi obično privlače investitore koji žele ciljano izložiti svoj kapital određenim tržišnim segmentima.

Investicijski fondovi nude različite opcije za diversifikaciju i pristup tržištu kapitala, što ih čini popularnim alatom za investiranje za širok spektar investitora. Važno je napomenuti da su povrat i rizik investicijskih fondova uvjetovani tržišnom izvedbom i strategijom fonda. Investitori bi trebali pažljivo razmotriti svoje ciljeve, horizonte ulaganja i udobnost s rizikom prije nego što odluče ulagati u određeni investicijski fond.

4. FINANCIJSKA AGENCIJA

Financijska agencija predstavlja organizaciju ili instituciju koja obavlja raznovrsne financijske zadatke i pruža različite financijske usluge, s ciljem upravljanja financijskim sredstvima, nadzora financijskih tržišta ili pružanja financijskih usluga pojedincima, tvrtkama i drugim entitetima. Obveze i funkcije ovih financijskih agencija mogu značajno varirati, ovisno o vrsti agencije. Financijska agencija (u daljnjem tekstu: Agencija) koja se bavi pružanjem financijskih i elektroničkih usluga na području Republike Hrvatske je vodeća pri obavljanju svojih dužnosti uz pomoć visoko stručnih i obrazovanih timova. Timovi rade na pisanju i provedbi raznih projekata, kako onih najjednostavnijih kao što su transakcije pa sve do visoko sofisticiranih poslova od nacionalne važnosti.

Agencija, iako u državnom vlasništvu, sudjeluje primarno prema tržišnom sistemu poslujući sa svim akterima u poslovnom svijetu nudeći mogućnost izvršenja svih poslova i zadaća na zahtjev svojih klijenata pa čak i onih fizički najudaljenijih. Poslove operative obavlja uz pomoć razgranate mreže podružnica i poslovnica koje su povezane u svoje regionalne centre u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu.

4.1. Povijest Financijske agencije

Financijska agencija, kao što ju danas poznajemo je nastala u siječnju 2002. godine, no zapravo je proizašla kao nasljednica Zavoda za platni promet (ZAP), koji je nastao nasljedno na Službu društvenog knjigovodstva (SDK).

U bivšoj državi SDK 1993. godine postaje ZAP unaprijeđivanjem tehnoloških i organizacijskih procesa i tako zauzima monopol pri kontroli i procesiranju platnog prometa sve dok svoje usluge ne podiže na najviše razine 2002. godine te prerasta u sadašnju Financijsku agenciju. Hrvatski sabor donosi Zakon o Financijskoj agenciji 14. prosinca 2001. godine te ustanovljava spomenutu instituciju kao nasljednika prava obveza i imovine bivšeg ZAP-a.

4.2. Misija, vizija i vrijednosti Financijske agencije

Kako ova institucija djeluje prema tržišnoj utakmici, kao i svaka druga organizacija obavezna je propisati osnovne elemente u oblikovanju i vođenju organizacija, poduzeća ili institucija. Ovi koncepti pomažu definirati svrhu i ciljeve organizacije te pružaju smjernice za njezino djelovanje i razvoj. Financijska agencija (2023.) pod svoju misiju, viziju i vrijednosti navodi:

1. *Misija* - pod misijom Agencije definirano je jedinstveno mjesto susreta tradicionalnog i digitalnog svijeta u kojeg se ima povjerenja
2. *Vizija* - vizija Agencije jest biti nezaobilazan partner javnom sektoru i gospodarstvu u poslovanju i stvaranju društva koje će biti naprednije
3. *Posvećenost klijentu* - Svaki klijent je bitan i zaslužuje profesionalan odnos i ophođenje s poštovanjem i pozornošću. Svaki zaposlenik Agencije je bez iznimke tu za klijenta pritom nudeći pravovremenu i točnu informaciju i najvišu kvalitetu usluge

Najvažniji kapital Agencije jest njen stručni kadar odnosno zaposlenici. Ljudska snaga je zaslužna za inovativnost, poboljšanje konvencionalnih procesa, preuzimanje odgovornosti, razvitka novih rješenja, osmišljanje novih proizvoda ili usluga, te neprestano ulaganje u program cjeloživotnog učenja. U svrhu ostvarivanja zadanih ciljeva te zadržavanju tržišne konkurentnosti, usluge i poslovi se moraju pružati na najvišem nivou prema pravilima struke i smjernicama društveno odgovornog poslovanja.

Etičkim kodeksom Agencije (daljnjem tekstu: Kodeks), u čl.3, kao njene temeljne vrijednosti, navedeni su:

1. Pouzdanost i transparentnost
2. Znanje i sposobnost
3. Razvoj i edukacija
4. Inovativnost

Etički kodeks financijske agencije predstavlja dokument koji postavlja smjernice i pravila za etičko ponašanje zaposlenika i članova uprave te agencije u obavljanju njihovih dužnosti i odnosa s klijentima, poslovnim partnerima i širom javnošću. Ovaj kodeks promiče visoke standarde integriteta, transparentnosti i odgovornosti u poslovanju financijske agencije.

Osnovna načela i smjernice koje često sadrži etički kodeks financijske agencije su:

1. *Integritet*: Zaposlenici i uprava financijske agencije trebaju se pridržavati najviših standarda poštenja, iskrenosti i čestitosti u svim aspektima poslovanja.
2. *Transparentnost*: Kodeks promiče otvorenost i transparentnost u odnosima s klijentima, investitorima i javnošću. Svi relevantni informacije trebaju biti dostupni i jasno komunicirani.
3. *Pouzdanost*: Financijska agencija mora biti pouzdana u pružanju usluga svojim klijentima i partnerima. To uključuje ispunjavanje obveza i obećanja.
4. *Odgovornost*: Zaposlenici i uprava agencije trebaju biti odgovorni za svoje postupke i odluke. Kodeks obično promiče odgovornu upravljačku praksu i odlučivanje.
5. *Zaštita klijenata*: Kodeks potiče zaštitu interesa klijenata i obvezuje agenciju da djeluje u njihovom najboljem interesu.
6. *Sukobi interesa*: Zaposlenici agencije trebaju izbjegavati ili rješavati sukobe interesa koji bi mogli utjecati na njihovu nepristranost i integritet u poslovanju.
7. *Pravila i zakoni*: Financijska agencija i njezini zaposlenici trebaju poštovati sve relevantne zakone, regulacije i pravila u svojem poslovanju.
8. *Konkurencija*: Kodeks promiče fer i otvorenu konkurenciju te zabranjuje neetičke prakse u tržišnom natjecanju.
9. *Kultura etike*: Financijska agencija treba promicati kulturu etičkog ponašanja među svojim zaposlenicima i članovima uprave.

10. *Prijave i pridržavanje*: Kodeks obično sadrži mehanizme za prijavu etičkih prijestupa te utvrđuje sankcije za njihovo kršenje.

Etički kodeks financijske agencije ima za cilj osigurati da agencija i njezini zaposlenici djeluju u skladu s visokim moralnim i profesionalnim standardima te da očuvaju povjerenje svojih klijenata i šire javnosti. Ovo je ključno za uspješno poslovanje i održavanje ugleda agencije.

4.3. Statut Financijske agencije

Statut Financijske agencije (u daljnjem tekstu: Statut) je temeljni akt te svi ostali akti moraju biti u korelaciji s njim.

Statut je pravni dokument ili akt koji služi kao temeljna deklaracija o organizaciji, njezinim pravilima i ciljevima, te se njime definiraju struktura, svrha i način rada organizacije ili institucije.

Temeljem čl.8.st.2 ZFA, Nadzorni odbor Financijske agencije odlučujući izvan sjednice dana 10. srpnja 2009. godine, utvrdio je pročišćeni tekst Statuta, kojim se uređuje:

1. Pravni položaj, zastupanje i predstavljanje Agencije
2. Naziv i sjedište Agencije
3. Pečat i žig Agencije
4. Zaštitni znak Agencije
5. Djelatnost Agencije
6. Način poslovanja i ustrojstvo Agencije
7. Pravni oblik uređivanja poslova s korisnicima i naručiteljima usluga
8. Tijela Agencije, njihov sastav, ovlasti i način odlučivanja
9. Pravno sljedništvo Agencije
10. Imovina agencije
11. Opći akti Agencije
12. Druga pitanja značajna za obavljanje djelatnosti i poslovanje Agencije

Statut ustanove je najvažniji dokument koji osigurava transparentnost i pravno upravljanje unutar organizacije te pruža smjernice za njezino djelovanje. On također mora biti usklađen s važećim zakonima i propisima te se mora pažljivo razmotriti i donijeti u skladu s ciljevima i svrhom organizacije.

4.4. Djelatnost Financijske agencije

Financijska agencija je organizacija koja pruža različite financijske usluge i usluge upravljanja financijama. Njihova djelatnost može obuhvaćati širok spektar usluga i aktivnosti, a neki od uobičajenih poslova financijskih agencija uključuju:

Funckije financijske agencije uključuju:

1. *Porezna uprava*: Fina upravlja poreznim sustavom i prikupljanjem poreza od građana i poduzeća.
2. *Financijsko izvješćivanje*: agencija prikuplja i analizira financijske podatke o poslovanju poduzeća te pruža relevantne informacije vladi, investitorima i javnosti.
3. *Elektroničko bankarstvo*: pruža elektroničke financijske usluge kao što su plaćanje računa, prijenos novca i ostale bankarske transakcije putem svojih elektroničkih sustava.
4. *Centralni registar vrijednosnih papira*: Fina vodi registar vrijednosnih papira i omogućuje njihovo izdavanje i trgovinu.
5. *Administracija i potpora za poduzeća*: pruža različite administrativne i financijske usluge za poduzeća, uključujući registraciju tvrtki, vođenje financijske dokumentacije i druge poslovne usluge.
6. *Upravljanje državnom imovinom*: upravlja državnom imovinom i sudjeluje u procesima privatizacije i prodaje državne imovine.
7. *Digitalna identifikacija i sigurnost*: Fina je odgovorna za razvoj i upravljanje sustavom digitalne identifikacije i sigurnosti u Hrvatskoj.

Nadalje, ZFA u čl.4 navodi da je Agencija ovlaštena pružati usluge poduzetnicima i drugim pravnim i fizičkim osobama u ostvarivanju njihovih zakonom propisanih prava i obveza, usluge pribavljanja podataka, isprava, odobrenja i drugih akata elektroničkim putem od nadležnih državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima, a po potrebi i usluge dostavljanja tih podataka, isprava i akata tijelima nadležnim za odlučivanje o zahtjevima i drugim podnescima naručitelja usluga, s tim da Agencija te poslove obavlja na temelju pisane ovlasti naručitelja usluga o povjeravanju poslova, a obvezna je prihvatiti obavljanje poslova za koje ima osigurane stručne, tehničke i druge pretpostavke.

Važno je napomenuti da djelatnosti obično moraju biti regulirane i licencirane od strane nadležnih regulatornih tijela kako bi obavljale svoje djelatnosti i osigurale zaštitu klijenata i integritet financijskog sustava.

Članak 4c, navodi da je Agencija ovlaštena obavljati administrativno-tehničke poslove u vezi osiguravanja elektroničkog povezivanja tijela državne uprave, drugih državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) sa-mouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima.

Glavne funkcije Agencije uključuju:

1. *Platni promet*: FINA upravlja sustavom platnog prometa u Hrvatskoj i omogućuje elektroničke transakcije, isplate plaća, uplate poreza i doprinosa te druge financijske transakcije.
2. *E-porezna*: Agencija odgovorna za elektroničko prikupljanje poreza i doprinosa putem svoje E-porezne platforme, što olakšava porezno plaćanje za građane i tvrtke.
3. *E-računi*: promiče i podržava upotrebu elektroničkih računa za poslovne i javne subjekte kako bi se ubrzalo i pojednostavilo fakturiranje i plaćanje.

4. *Registar tvrtki i drugih subjekata*: održava Registar poslovnih subjekata i drugih registara koji sadrže informacije o tvrtkama, udrugama, neprofitnim organizacijama i drugim pravnim subjektima.
5. *Financijska izvješća*: prikuplja i analizira financijske podatke o tvrtkama i drugim subjektima, pružajući transparentnost i informacije za potrebe analize i donošenja odluka.
6. *Drugi financijski servisi*: FINA također pruža niz drugih financijskih usluga, uključujući naplatu dugova, vođenje računa za mirovinske fondove i druge financijske poslove.

Bitno je istaknuti da FINA se posvećuje administraciji i aktivnostima koje se odnose na financijske usluge i upravljanje financijskim podacima te je ključna institucija za financijsku infrastrukturu i podršku gospodarstvu Hrvatske.

4.5. Ustrojstvo Agencije

Ustrojstvo Agencije, obuhvaća različite odjele, sektore i službe kako bi se obavljale različite funkcije i zadaci agencije. Upravljanje i struktura mogu se mijenjati tijekom vremena kako bi se bolje uskladili s potrebama i promjenama u financijskom sektoru

Ovdje je opći pregled ustrojstva Fine:

1. *Uprava FINE*: Na vrhu strukture FINE nalazi se Uprava koja vodi agenciju i donosi ključne odluke
2. *Sektor Porezne uprave*: ovaj sektor je odgovoran za upravljanje poreznim sustavom, prikupljanje poreza od građana i poduzeća, te osigurava poštivanje poreznih propisa
3. *Sektor Financijskog izvješćivanja*: sektor prikuplja i analizira financijske podatke o poslovanju poduzeća i pruža relevantne informacije vladi, investitorima i javnosti. Također upravlja Centralnim registrom vrijednosnih papir

4. *Sektor Elektroničkog bankarstva*: ovaj sektor pruža elektroničke financijske usluge kao što su plaćanje računa, prijenos novca i ostale bankarske transakcije putem svojih elektroničkih sustava
5. *Sektor Administracije i Podrške za Poduzeća*: sektor pruža različite administrativne i financijske usluge za poduzeća, uključujući registraciju tvrtki, vođenje financijske dokumentacije i druge poslovne usluge
6. *Sektor Upravljanja Državnom Imovinom*: ovaj sektor upravlja državnom imovinom i sudjeluje u procesima privatizacije i prodaje državne imovine
7. *Sektor Digitalne Identifikacije i Sigurnosti*: ovaj sektor je odgovoran za razvoj i upravljanje sustavom digitalne identifikacije i sigurnosti u Hrvatskoj

Agencija također, kao i svaka druga tržišna struktura, ima svoju vlastitu organizacijsku strukturu i tijela koja obavljaju različite funkcije i odgovornosti unutar agencije.

Čl. 14. ZFA, kao tijela Agencije, navedeni su:

1. *Nadzorni odbor* - Agencija ima Nadzorni odbor koji se sastoji od: predsjednika, zamjenika predsjednika i tri člana. *Predsjednika, zamjenika predsjednika i članove Nadzornog odbora imenuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ministarstva financija. Jedan član Nadzornog odbora bira se iz redova saborskih zastupnika, članova Odbora za financije i državni proračun Hrvatskoga sabora. Članovi Nadzornog odbora imenuju se na četiri godine.*
2. *Uprava Agencije* - poslove Agencije vodi Uprava Agencije koja se sastoji od predsjednika i najviše četiri člana, a imenuje se na vrijeme od četiri godine.

Predsjednik i članovi Uprave statuarно su u radnom odnosu, ali Uprava je ona koja upravlja agencijskim poslovima, sukladno Zakonom o financijskoj agenciji. Svako od ovih tijela ima

ključnu ulogu u vođenju i realizaciji financijskih funkcija i usluga koje FINA pruža. Ova organizacijska struktura jamči odgovornost, transparentnost i efikasno upravljanje financijskim aktivnostima.

4.6. Imovina Agencije

Imovina financijske agencije sastoji se od financijskih sredstava, imovine i drugih vrijednosti kojima agencija raspolaže ili koja su u njezinom vlasništvu. Ova imovina može uključivati:

1. *Novčane i financijske resurse*: To obuhvaća gotovinu, depozite, investicije, dionice i druge financijske instrumente kojima agencija raspolaže.
2. *Nekretnine*: Agencija može posjedovati zemljište, zgrade ili druge nekretnine koje koristi za svoje operacije.
3. *Opremu i sredstva*: To uključuje strojeve, vozila, računalnu opremu i druge materijalne resurse potrebne za obavljanje njezinih funkcija.
4. *Potraživanja*: Agencija može imati potraživanja od drugih organizacija ili pojedinaca, kao što su nepodmireni računi ili krediti.
5. *Intelektualno vlasništvo*: Ovo može uključivati patente, autorska prava, zaštitne znakove ili druge oblike intelektualnog vlasništva.
6. *Ostale vrijednosti*: To može uključivati sve druge vrste imovine ili vrijednosti koje agencija posjeduje ili kontrolira.

Imovina financijske agencije često se koristi za podršku njezinim operacijama i funkcijama, kao i za ostvarivanje njezinih ciljeva i odgovornosti. Ova imovina mora biti učinkovito upravljana i očuvana kako bi se osiguralo da agencija može obavljati svoje zadatke i odgovornosti na najbolji mogući način.

Poslovna sredstva dobivaju se iz poslovnih prihoda te iz drugih izvora koji moraju biti propisani zakonom. Višak prihoda se transferira u opću pričuvu, za daljnji razvoj djelatnosti ili u državni proračun. Za opću pričuvu se može odvojiti do 20% ostvarenog viška, a za ostale

razvojne aktivnosti granica je 30%. Sav ostatak će se dalje rasporediti u državni proračun, kao izvanredni prihod. Opća pričuva koristiti će se u slučaju manjka prihoda. Oni se također mogu pokriti sredstvima iz državnog proračuna.

4.7. Borba protiv mita i korupcije

Borba protiv korupcije je važan aspekt rada Agencije kako bi se osigurala transparentnost, integritet i odgovornost u njenim financijskim funkcijama i uslugama. Korupcija može ozbiljno ugroziti financijski sektor i štetiti povjerenju građana i tvrtki.

Kodeksom je jasno definirano da radnici ne smiju potraživati, davati ili primati mito, no mogu međusobno i s poslovnim subjektima izmjenjivati darove manje vrijednosti (do pet stotina kuna), ali prihvaćanje dara ne smije za rezultat imati povlašteni položaj darivatelja. Zabranjeno je krivotvorenje podataka, ali i sprječavanje tijeka relevantnih informacija.

Korupcija je zloupotreba moći, položaja ili autoriteta radi stjecanja nepravedne osobne koristi ili koristi za druge osobe ili entitete. To uključuje ilegalne ili neetičke aktivnosti poput primanja mita, podmićivanja, pronevjere javnih sredstava, nepotizma, utaje poreza i drugih oblika nelegalnih ili neetičkih postupaka.

Korupcija ima štetne posljedice na društvo i gospodarstvo. To može dovesti do iskrivljene raspodjele resursa, narušavanja povjerenja u institucije, smanjenja investicija, povećanja troškova poslovanja i slabljenja vladavine prava. Borba protiv korupcije važna je za očuvanje integriteta društva i poticanje pravednosti, transparentnosti i odgovornosti u upravljanju.

Međunarodna zajednica i mnoge zemlje provode različite strategije i mjere kako bi suzbili korupciju, uključujući jačanje pravosudnih sustava, promicanje transparentnosti, etičke obuke, uspostavu zakona o zaštiti dojavitelja korupcije i međunarodnu suradnju u borbi protiv ovog problema.

Mjere protiv borbe u korupciji jesu (AKP, 2014.) :

1. *Načelo vladavine prava* - obveza poštivanja pravne procedure, načela i ograničenja
2. *Načelo dobre prakse* - obveza usuglašavanja poslovne politike s najboljom praksom potrebnom za učinkovito suzbijanje korupcije
3. *Načelo odgovornosti* - rukovodeća struktura preuzima punu odgovornost u kreiranju poslovne politike i njezine učinkovite provedbe
4. *Načelo prevencije* - obveza donošenja i provedba mjere sustavnog otklanjanja uzroka korupcije i otklanjanje svih nedostataka koji joj pogoduju
5. *Načelo učinkovitosti* - postizanje stalnog napretka u kreiranju i provedbi mjera za suzbijanje korupcije
6. *Načelo suradnje* - obveza zajedničkog djelovanja u provođenju antikorupcijske politike
7. *Načelo transparentnosti* - obveza osigurati transparentnost u donošenju odluka i omogućiti pristup informacijama u skladu sa zakonom
8. *Načelo suradnje s civilnim društvom* - obveza unapređenja suradnje s civilnim društvom
9. *Načelo samoprocjene* - dosljedno i redovito nadziranje provedbe poslovnih aktivnosti, procjena rizika korupcije i poduzimanje odgovarajućih mjera

Borba protiv korupcije je dugotrajan i kontinuiran proces koji zahtijeva stalnu predanost i suradnju svih relevantnih aktera. Agencije poput Fine, koje obavljaju ključne financijske funkcije i često imaju pristup osjetljivim financijskim podacima, moraju posebno voditi računa o prevenciji korupcije. Otvorena i transparentna kultura, stroga primjena etičkih standarda i pravilnih kontrola ključni su elementi u osiguravanju integriteta i povjerenja u financijski sektor i državne institucije s obzirom na krucijalnu ulogu koju igraju u financijskim funkcijama i čuvanju osjetljivih financijskih podataka

5. ZAKLJUČAK

Za Republiku Hrvatsku iznimno je važno očuvati stabilnost i ravnotežu u svom financijskom sustavu. Financijski sustav Republike Hrvatske obuhvaća valutu, platni sustav, financijska tržišta, financijske institucije te nadzorno-regulativne tijela.

U Republici Hrvatskoj, ključnu ulogu u financijskom sustavu obavljaju poslovne banke, koje su podređene središnjoj banci - Hrvatskoj narodnoj banci (HNB). Poslovne banke aktivno sudjeluju na financijskim tržištima, uključujući novčano, devizno i tržište kapitala.

Poslovne banke predstavljaju dominantne financijske institucije u sustavu plaćanja, uključujući novčano, devizno i tržište kapitala, što su financijska tržišta definirana u ovom radu.

Ova analiza se fokusira na financijske institucije u Republici Hrvatskoj koje imaju ključnu ulogu u prikupljanju financijskih sredstava i njihovom usmjeravanju u financijske investicije. Depozitarne institucije obuhvaćaju banke, blagajne i štedionice, dok se pod nedepozitarne institucije ubrajaju mirovinski fondovi i osiguravajuće institucije. Prema geografskim obilježjima, dalje se dijele na nacionalne, regionalne i međunarodne.

U ovom istraživanju detaljno su opisane financijske institucije poput Hrvatske narodne banke, Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, Hrvatske banke za obnovu i razvitak, investicijskih fondova, kao i drugih nadzorno-regulatornih i pomoćnih financijskih institucija koje igraju važnu ulogu u održavanju nesmetanog funkcioniranja hrvatskog financijskog sustava. Spomenuti su i Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Uprava za financijski sustav Ministarstva financija Republike Hrvatske, Hrvatski registar obveza po kreditima, Središnji registar osiguranika i Financijska agencija (FINA), koja je posebno temeljito opisana i analizirana.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Domagoj Marić

Matični broj studenta: 1-164/ 20-1

Naslov rada: Specifičnosti financijske agencije – FINA u Republici Hrvatskoj

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta

15.11.2023

LITERATURA

1. Blažić, H., Dimitrić, M. i Prohaska, Z. (2012.), *Financijska tržišta i institucije Republike Hrvatske u procesu uključivanja u Europsku uniju*, Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci
2. Dalić, M. (2002.), *Usporedna analiza hrvatskog financijskog sustava i financijskih sustava naprednih tranzicijskih zemalja*, *Economic Trends and Economic Policy*, 12(92), 27-52.
3. Državni ured za reviziju (2021., studeni), *Izješće o obavljenoj reviziji usklađenosti financijske agencije za 2019.*, preuzeto s https://www.revizija.hr/UserDocsImages/izvjescanovo/Revizija%20-%202021/IZVJESCA_O_OBAVLJENIM_REVIZIJAMA/REVIZIJE_USKLADENOSTI/FINANCIJSKA%20AGENCIJA.pdf
4. Financijska agencija (2009., studeni), *Statut Financijske agencije*, preuzeto s https://www.fina.hr/documents/52450/134977/Statut+Fine_25112009.pdf/2185a9a7-8c9d-ece3-ce82-ef254ae26662
5. Financijska agencija (2014., svibanj), *Antikorupcijski program u Financijskoj agenciji*, preuzeto s <https://www.fina.hr/documents/52450/134977/Antikorupcijski+program+u+Financijskoj+agenciji.pdf/d9933a45-5bff-639a-d46c-a3c01594f945>

6. Financijska agencija (2015., prosinac), Etički kodeks radnika Financijske agencije, preuzeto s https://www.fina.hr/documents/52450/134977/Eticki+kodeks_2015.pdf/d132abfe-64db-3a0d-aea4-9403bc0d0bc5
7. Financijska agencija (b.d.), O nama, preuzeto 12.lipnja 2023. s <https://www.fina.hr/o-nama>
8. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2023.), O nama, preuzeto s <https://www.hanfa.hr/o-nama/>
9. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2023.), Temeljne funkcije, preuzeto s <https://www.hanfa.hr/temeljne-funkcije/>
10. Hrvatska banka za obnovu i razvitak (2023., kolovoz) – O nama, preuzeto s <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama>
11. Hrvatska gospodarska komora (2017., travanj), Ulaganje u investicijske fondove, preuzeto s <https://www.hgk.hr/documents/letak-ulaganje-u-investicijske-fondove-05041758edd21caebbf.pdf>
12. Hrvatska Narodna Banka (2023., siječanj), Financijski sustav RH ,Temeljne funkcije Hrvatske narodne banke, preuzeto s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije>
13. Hrvatska Narodna Banka (2023., siječanj), Financijski sustav RH, preuzeto s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/uloge-i-suradnja/financijski-sustav-rh>
14. Novak, B. (1999.) Financijska tržišta i institucij, Osijek: Ekonomski fakultet u Osijeku
15. Poslovni leksikon (2023.), Financijska tržišta, preuzeto s <https://www.poslovni.hr/leksikon>

16. Smojver, S. i Vrčec, N. (2022.), Povezanost troška usklađenosti i razine neusklađenosti – studija slučaja usklađenosti banaka u Republici Hrvatskoj s regulativom o informacijskim sustavima, Zagreb: Hrvatska narodna banka
17. Sudarić, Ž., Petrašević, T., (2021.), Zbornik radova 11. Međunarodna konferencija razvoj javne uprave, Vukovar: Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru
18. Vejnović, S. (2011., siječanj), Financijske institucije ključni korisnici, preuzeto s <https://www.poslovni.hr/domace/financijske-institucije-kljucni-korisnici-170806>
19. Zakon o financijskoj agenciji, Narodne novine broj 117/01, 60/04 i 42/05
20. Zakon o Vijeću za financijsku stabilnost, Narodne novine broj 159/13

ŽIVOTOPIS

Domagoj Marić

Datum rođenja: 22/07/1997 | **Državljanstvo:** hrvatsko | **Telefonski broj:** (+385) 911239266 (Mobilni telefon) |
E-adresa: mdomagoj7@gmail.com | **Adresa:** Dervišaga, Stjepana Radica 94a, 34000, Požega, Hrvatska (Kućna)

● RADNO ISKUSTVO

15/11/2022 – TRENUTAČNO Velika Gorica, Hrvatska

DJELATNA VOJNA OSOBA MORH

05/2017 – 09/2017 Požega, Hrvatska

KONOBAR TROJSTVO D.O.O.

● OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

2012 – 2016 Požega, Hrvatska

SSS Gimnazija Požega

● JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: **HRVATSKI**

Drugi jezici:

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna produkcija	Govorna interakcija	
ENGLESKI	C1	B2	B2	B2	B2

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

● DIGITALNE VJEŠTINE

Komunikacijski programi (Skype Zoom Team Viewer) | Internet | MS Office | Cisco Networking essentials | Cisco Cybersecurity introduction